

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput CXLIV. De consulente.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

ve implicite, signo aliquo manifestando inferiori voluntatem suam esse, vel gratum sibi fore, quod actio damnificativa fiat, tenetur de mandato: quia mandatum implicitum sæpe non minus movet ad executionem, quam expressum. Sic enim Henrico II. Angliæ Regi, tamquam mandanti, imputata fuit occisio S. Thomæ Cantuariensis, ex hoc solo, quod coram Aulicis suis conquestus fuisset, quod in regno suo cum uno Sacerdote pacem habere non posset; ex eaque Regis querimonia aliqui ex ipsis, sperantes gratum se Regi facturos, si Thomam e medio tollerent, id executi fuerunt.

§380 Idque verum est, si hoc modo implicitè mandans expressè intenderit damnificam executionem, si implicite duntaxat: tamen si enim Henricus ille II. suâ illâ querimonia expressè non intenderit mandare illam executionem (uti post factum solemniter protestatus est) poterat tamen, & debebat prævidere periculum, ne id fieret. Et hoc sufficiens fuit, ut ipsi, velut implicite mandanti, occisio illa imputaretur.

§381 Hinc etiam de homicidio tenetur dominus, qui mandavit famulis, ut aliquem insigniter baculi ictibus exciperent, si utique ad occisionem exceperint, licet eam dominus non intendisset, imò fortè prohibuisset, si equidem ex circumstantiis facti, & personarum, &c. prævidere poterat, & debebat periculum, ne sequeretur. Unde cap. ult. de homicid. in 6. Innocentius IV. dicit, quod *is qui mandat aliquem verberari, licet expressè inhibeat, ne occidatur ullatenus, vel membro aliquo mutiletur, irregularis efficitur, si mandatarius, fines mandati excedens, mutilet, vel occidat: cum mandando in culpa fuerit, & hoc eventire posse debuerit cogitare.*

§382 Ex dictis etiam cap. 139. mandans non excusatur ab onere restitutionis, ex hoc quod mandato cessante, damnum equidem illatum fuisset: quia ad onus istud incurrendum sufficit quod mandatum verè hic & nunc influxerit in actionem damnificativam. Unde dum dux prædonum suis mandat, ut talem vel talem domum spolient, vel incendiant, non excusatur à restitutione damni, licet prædones illi damnum istud, cessante mandato, equidem intulissent.

§383 Sed quid si mandans, ante executionem, mandatum revocaverit, teneturne tunc ad restitutionem?

Respondeo variis adhuc casibus teneri. 1º. si mandati revocatio non innotuerit mandatario: eò quod v. g. nuntius missus ad eam notificandam, suâ incuriâ, oblivione, vel malignitate, ad mandatarium non pervenerit, nisi post executionem. Tamen si enim mandans fortasse tunc amplius non peccet, damnum equidem sequitur vi mandati ipsius, et si tunc amplius non existens in re, sed solum in effectu, quem causat in execute. Quod non debet videri mirum:

fiquis enim venenum alteri propinaverit, homicidii reus est, teneturque ad restitutionem damni ex homicidio secuti, licet, antequam sequeretur, facti poeniterit, conatuique fuerit, licet in vanum, veneni effectum impedire.

2º. etiam si mandati revocatio ante executionem notificata fuerit mandatario, si tamen revocatio tam flaccidè facta fuerit, ut mandatarium existimaverit serio factam non esse, mandans adhuc tenetur de damno: utpote causa efficax illius.

3º. idem dicendum in casu quo mandans suo mandato sic depravavit voluntatem mandatarium, in eaque tantam fecit impressionem, ut vis ipsius sublata non fuerit per notificatam sibi simplicem mandati revocationem, magis quam operatio veneni per propinantis poenitentiam.

4º. mandans, revocato mandato, alio adhuc titulo manere potest obligatus ad damni reparationem: quia scilicet illi damno non obstitit, impediendo efficaciter famulum, sicut ex iustitia tenebatur, ne illud inferret.

Ex his consecrarium est 1º frequenter accidere, quod mandans per mandati revocationem non sustulerit datam à se damni causam, nec vim, seu efficaciam, influxumque ipsius impedierit. 2º. quod mandatum subinde efficaciter influat in damnificationem injustam, etiam si mandans non obliget, seu necessitet mandatarium ad satisfaciendum mandantis imperio. Imò mandatum, etiam revocatum, subinde adhuc influat, per modum utique consilii, & mandans per modum non obstantis. 4º. ut effectus imputetur ei, qui voluntariè posuit causam, non esse necesse quod sit volutus actu vel virtute, dum actu sequitur; sed satis esse quod damnum efficaciter sequatur vi malæ voluntatis præcedentis, licet eam quis per poenitentiam revocaverit, confessusque Sacerdoti, absolutionem ab ipso obtinuerit; imò fortè in cælum sublatus sit. Quo casu heredes ipsius pro ipso restituere tenentur; sicut in casu veneni, de quo supra. 5º. si domino sciente servus malè fecerit, dominus præsumitur mandasse; sicut is qui scivit amicum pro se velle sumere vindictam, & non impedivit, præsumitur consensisse in factum. cap. Petrus de homicidio.

CAPUT CXLIV.

De Consulente.

Consulens, licet ut talis autoritative non impellat ad actionem injustam, sicut mandans; ordinariè proinde minus influat; influat tamen, & aliquando magis, quam flaccidè mandans, qui apud mandatarium tantæ non est autoritatis. Unde si actionem damnificativam non solum consulerit ex opinione falsâ (quam ex errore vel ignorantia putavit veram) sed ex malitia,

ostendendo verum modum illam exequendi, commoditatemque, vel gloriam apud homines ex illius perpetratione reportandam; e contra ignavia notam, nisi vindictam sumat, occidendo, comburendo, &c. non evadet obligationem restitutionis, consilium revocando, vel factum dissuadendo, si alter nihilominus, ista. ostensione excitatus, opus exequatur. Cum enim revocatio tunc non tollat incitamenta ista, quæ consilium post se reliquit, non tollit efficaciam consilii; sed consulens eo casu se habet ut ille qui furioso arma dedit ad aliquem interficiendum; qui licet postea conetur arma ipsi eripere, non liberatur à restitutionis onere, si interfectio sequatur; uti nec ille, qui alteri venenum propinavit, & debuit effectus esse inevitabilis. Consulens namque istis incitamentis quasi venenavit voluntatem ejus, cui tale consilium dedit; ideoque non magis excusatur, consilium ante effectum revocando, quam venenator poenitendo. Sibi namque imputare debet effectus inevitabilitatem, quam potuit, & debuit prævidere, vel saltem periculum illius, nec potuit inculpate ignorare, sicut nec impossibilitatem revocandi efficaciter vim motivam incitamentorum illorum. Jure proinde optimo censetur causa efficax damnificationis injustæ, non obstante inefficaci illa revocatione. Atque ita docent nosser Cornejo in 3. p. tr. 5. disput. 1. dub. 2. nosser Urbanus ab Alcentione, nosser Franciscus Bonæ-Spei, Vasquez, Sylvius, Bonacina, & alii communiter, contra Præpositum in 3. p. q. 5. dub. 3. Petrum Navarram, Salonium, & nonnullos alios, à restitutione generaliter excusantes consulentem, revocato ante executionem consilio.

337 Duplex alia hic movetur questio. Prima, an consulens minus malum contra justitiam, ad avertendum majus, ad quod inferendum alter alioqui est paratus, peccet contra justitiam, teneaturque ad restitutionem? Secunda, an qui malum consilium dedit absque dolo, teneatur de damno inde secuto?

Ad 1^{am}. respondeo 1°. si malefactori jam parato inferre majus damnum Petro (v. g. 200. florenorum) consulas ut majori prætermisso, ipsi potius inferat minus, non peccas, nec ad restitutionem teneris, dum majus ipsius damnum aliter avertere non potes. Quia utiliter agis negotium Petri, nec existimare ipse potest, sibi a te injuriam inferri, sed potius beneficium impendi; nec à te suaderi minus damnum, quàm damnum suum, sed quàm impeditivum majoris damni.

338 Et hoc modo Augustinus, relatus cap. quod verius 23. q. 2. dicit: *Si quisquam facturus est quod non licet, jam faciat adulterium (quod est minus damnum) ut non faciat homicidium (quod est damnum temporalium maximum) vivente uxore sua, &*

adulteram ducat, & non humanum uxoris sanguinem fundat. Et ideo responsioni nostræ subscribunt Doctores communiter, Angelus, Sylvester, Navarrus, Dominicus Soto, Medina, Barbosa, Vasquez, Turrianus, Basilus Pontius, Wiggers, Sylvius, &c.

Respondeo 2°. si malefactori parato inferre majus damnum Petro, consulas ut minus damnum potius inferat Joanni, de quo malefactor non cogitabat, peccas contra justitiam, tenerisque ad restitutionem, licet gravius damnum Petri aliter avertere nequeas. Ita etiam Doctores communiter, Sotus, Aragonius, Sanchez, Lessius, Dicastillo, Sylvius, Bonæ-Spei, & cum ipsis Diana p. 1. tr. 6. resol. 8. Quia tuo consilio causa est quod fur injustè damnificet Joannem, qui in eo rationabiliter est invitatus; licet id facias ad avertendum majus damnum Petri. Quia non licet impedire majus damnum unius cum injuria alterius; nec quisquam privatus habet jus causandi damnum uni innocenti, ad avertendum majus damnum alterius innocentis. Siquidem Joannes tam habet jus ut servetur illæus à minori illo damno, quàm Petrus ut illæus servetur à majori. Denique non sunt facienda mala, ut eveniant bona.

Scio contrariam esse opinionem Vasquez, Turriani, Basilii & Joannis Pontii, Tamburini l. 5. in Decal. c. 1. §. 4. propter argumenta sequentia. 1°. non peccat contra caritatem, qui in materia illius consulit minus malum cum una persona, v. g. fornicationem, ad avertendum majus cum alia persona, v. g. sodomiam (hoc enim fecit Loth, Gen. 19. filias suas offerens libidini Sodomitarum, ad avertendam sodomiam ipsorum cum juvenibus hospitio susceptis, nec tamen propterea ibi reprehenditur; e contra 2. Petri 2. *justus* fuisse dicitur, cum ingressus est de Sodomis.) similiter ergo non peccat contra justitiam, qui in materia illius consulit minus damnum unius, ad avertendum majus alterius. 3°. qui malefactori determinato ad inferendum majus damnum Petro, ad hoc avertendum (dum aliter non potest) consulit ut potius inferat minus damnum Joanni, non censetur consulere minus istud ut damnificativum Joannis, sed ut impeditivum majoris damni Petri præcisè, quomodo non est malum. 4°. hoc non est consulere malum ut eveniat bonum; sed consulere evitacionem majoris mali præcisè; sicut dum volenti occidere Petrum, ad hoc avertendum (dum aliter non potest) consulit ut potius auferat ipsi bursum, intentio consulentis non fertur in minus malum quàm tale, sed præcisè in evitacionem majoris mali. Neque enim consilium se habet ut executio (quæ fertur in rem, ut est à parte rei) sed ut est in intentione consulentis, quæ præcisè est de impeditacione majoris mali.

¶391 Verum ad 1um. respondeo negando antecedens, & dico factum istud Loth ab omni peccato excusari non posse; esto à gravi fortè peccato ipsum excusaverit subita perturbatio tanta, ut vix sciret quid faceret: vel ergo hoc senu justus egressus est de Sodomis, vel ad se post perturbationem reversus, justitiam ante egressum per penitentiam recuperavit.

¶392 Ad 2um. nego assumptum: quia consulendo est causa efficax istius damnificationis, prout committitur à parte rei: siquidem Philosophus l. 2. Physic. c. 2. consulentem vocat causam efficientem rei per consilium factæ. Duplex verò illa consideratio minoris damni, 1°. ut damni, 2°. ut impeditivi, &c. non habet locum à parte rei: cum sit mera abstractio mentalis, seu præcisio eorum quæ à parte rei unum sunt, nihil proinde immutat in re, prout à parte rei fit.

¶393 Ad 3um. nego similiter assumptum: quia est malefactori consulere, ipsumque consulendo inducere ad nocendum personæ innocenti, cui malefacere necdum constituerat, imò nec cogitarat nocere. In casu autem quo malefactori, volenti auferre vitam Petro, contulit quis ut potiùs auferat ipsi bursam, solum inducit ipsum, ut personæ, cui jam malefactor constituerat majus nocumentum inferre, omisso majori, solum inferat minus, utrumque nocumentum impediturus, si posset; sed non potest. Et ideo utiliter agere censetur negotium Petri, solumque intendere impedimentum majoris damni ipsius; secus in casu præsentis, in quo non solum utiliter non agit negotium Joannis, sed ipsi voluntario consilio suo causa est gravis nocimenti: nocumentum proinde istud censetur intendere, & non solum evitacionem gravioris nocimenti in Petro.

¶394 Ad 2^{am}. quæstionem videtur primâ facie respondendum negativè: quia regula 62. juris in 6. dicit, quod nullus ex consilio, dummodo fraudulentum non fuerit, obligatur. Idem dicitur cap. quisquis 14. q. 1. sicut & L. consilii ff. de reg. jur. & L. item 2. §. cur autem ff. mandati: quia (ut ibi dicitur) ei qui consilium accipit liberum est apud se explorare, an expediat sibi consilium. Verum jura ista & canones solum dicunt non teneri de damno ei qui consilium petiit, nisi fraudulentè consuluerit, quando scilicet ex officio, v. g. Advocati, Medici, &c. non tenebatur petenti rectè consulere. Unde dicendum, consulentem haud dubiè teneri de damno, quod alicui tertio culpâ latâ ipsius evenit ex consilio, etsi minimè fraudulentè. Quisquis enim suâ culpâ latâ alteri causa est injustæ damnificationis, tenetur ad restitutionem, ait S. Thomas supra non semel laudatus. Nec consulentem semper excusat ignorantia, vel bona fides: potest enim ignorantia (ex qua bona fides concipitur) aut temeritas esse talis, ut consulentem non solum non

excuset à culpa, sed nec à restitutione, saltem respectu tertii, cui damnum intulit, etiam si positivè non consuluerit actionem damnificativam, sed tantummodo dixerit esse licitam, hoc dixerit in circumstantiis, in quibus animadverterit, eum cui dedit istud consilium, inde efficaciter movendum ad actionem illam ponendam. Unde sibi cavere debent Theologi, & Jurisconsulti, sicut & Confessarii, suis liberioribus consiliis dantes causam injuriis, ac injustitiis, v. g. restitutionum omissionibus, uti rectè monet Saloniùs hic: tenentur namque ad reparanda damna ex malo consilio suo secuta, juxta cap. si culpâ de injur. & damno dato, ubi sic: *Si culpâ inâ damnum datum est, jure super his te satisfacere oportet, neque ignorantia te excusat, quia jure scire debuisti.* Circa Confessarios tamen vide quæ dixi n...

Hinc docentes possunt, eo modo quo consulentes, coram Deo restituendi incurere obligationem, dum falsam doctrinam cum damno aliorum tradunt, ut in praxi tutam & securam, etsi non sit facile dictu quibus in casibus, & quibus hominibus restitutio illa facienda sit. Nec ipsos quæcumque probabilitas (prout à multis hodie Casuistis intelligitur) semper excusat, ut proindubitato habendum est ex dictis de probabilitate.

Propterea S. Thomas in præmio Opusculi 73. de usuris Sapientiam æternam invocabat hisce verbis: *Invoeco ergo ipsam, ne me errare permittat, in periculum anime mee, & in laqueum aliorum, &c.* Et quamvis non ignoraret probabilitates, & sententias Doctorum sui temporis, iis se non existimabat à periculo tutum; imò vel hac ipsa de causa Deum existimabat orandum, ne ipsum à veritate aberrare permitteret: *quoniam (inquit) in auriis, quorum veritas agnita salutaris est, & incognita periculum ingerit humane salutis, admodum utile est veritatem investigare. Siquidem temporibus nostris audivimus multas controversias inter Doctores, etiam in moralibus, in quibus periculosum est diversa sentire & opinari, & præcipue in illa parte justitiæ, quæ commutativa dicitur, &c.*

CAPUT CXLV.

De movente, seu inducente ad actionem injustam exemplo suo.

Quæstionibus præcedentibus de consilio, affinis est alia, quæ quæritur, an ille qui alium movet aut inducit ad actionem injustam exemplo suo, teneatur de damno, sicut ille qui ad eam movet aut inducit consilio? Video Juniores communiter negativè respondere: quia ad eam movens exemplo, solum ad eam concurrat imperfectè; per consequens solum agit contra justitiam imperfectè, non perfectè. Quæ de re videri potest Dicastillo disp. 9. de